

**Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Кафедра кримінального права та кримінально-правових дисциплін**

**Методичні вказівки до самостійної роботи студентів
із навчальної дисципліни
«ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ
ПРАВОПОРУШЕННЯМ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма/спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – вибіркова

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Полтавський юрид. ін.-т Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 8 с.

Розробник:

Тітко Іван Андрійович – завідувач кафедри кримінального права і кримінально-правових дисциплін,
доктор юридичних наук, доцент

Гарант освітньої програми:

Криницький Ігор Євгенович – завідувач кафедри цивільного, господарського і фінансового права, доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник

Затверджено на засіданні кафедри кримінального права і кримінально-правових дисциплін (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)

Дата оновлення – 28 серпня 2020 року
(протокол № 1 засідання кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін від 28 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____ І.А. Тітко

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час. Самостійна робота передбачає позааудиторне вивчення окремих тем або поглиблене вивчення окремих питань, які охоплюються програмою курсу, але не розглядаються під час лекцій та практичних занять. Мета самостійної роботи з навчальної дисципліни – самостійне вивчення частини матеріалу навчальної програми, підготовка до практичних занять та іспиту, систематизація, закріплення, поглиблення та практичне застосування одержаних студентом теоретичних і прикладних знань.

Результати самостійної роботи можуть бути представлені студентом у формі:

1. наукової статті;
2. наукової доповіді;
3. тез наукової доповіді на конференції;
4. огляду судової практики;
5. реферату за вузькоспеціальною проблематикою;
6. анотації прочитаної додаткової літератури з курсу та додаткових джерел;

Вибір студентом виду самостійної роботи узгоджується на початку навчального семестру з викладачем, який здійснює організацію, контроль та оцінку якості її виконання.

Виконана в паперовому вигляді самостійна робота подається на кафедру для оцінювання не пізніше ніж за два тижні до сесії, яка включає підсумковий контроль по дисципліні.

При оформленні роботи використовуються такі параметри форматування: шрифт Times New Roman, 14 кегль, інтервал 1,5, поля: ліве – 2,5 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см. Робота має подаватись пронумерованою у паперовому та електронному вигляді і повинна мати: 1) титульний аркуш (містить інформацію про навчальний заклад, кафедру, автора, наукового керівника, рік виконання); 2) зміст роботи, 3) основний текст роботи, висновки; 4) перелік використаних джерел (в порядку згадування або в алфавітному порядку). Джерела оформлюються відповідно до ГОСТу, що є чинним на момент подання роботи на кафедру. На останній сторінці автор ставить дату і свій підпис. Робота має бути написана грамотно, літературною мовою, без помилок.

Перевірка рівня засвоєння знань студента при виконанні самостійної роботи може передбачати співбесіду із викладачем. Максимальна оцінка за самостійну роботу – 8 балів.

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОКРЕМИХ ВИДІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Підготовка наукових статей, доповідей та тез доповідей – вид самостійної роботи, в якому у письмовому вигляді систематизовано, логічно послідовно студентом викладаються результати проведеного ним під керівництвом наукового керівника ґрунтовного наукового дослідження за певною темою. Тема дослідження як правило повинна формулюватись на основі певного питання, яке не має однозначного вирішення у сучасній теорії і практиці. У ході дослідження є необхідним ґрунтовне вивчення сучасної наукової літератури, нормативних джерел, практики судових і правоохоронних органів, офіційної статистики. Можливе проведення власних соціологічних досліджень (опитувань тощо). Обов'язкові посилання в тексті на використані джерела.

При обранні напрямку науково-дослідної роботи, слід врахувати, що її тема повинна бути:

- а) актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору;
- б) посиленою для виконання;
- в) достатньо забезпеченою відповідним первинним матеріалом;
- г) цікавою для дослідника, що стимулює пошукову ініціативу.

Рекомендується намітити план та етапи основних заходів роботи над обраною темою. Вони, як правило, передбачають:

- обґрунтування теми, вибір об'єкта і визначення мети дослідження;
- добір і аналіз наукової літератури з обраної теми, розробку гіпотези;
- складання плану та структури роботи, розробку програми і методики дослідження;
- створення своєї картотеки, підбірки матеріалів;
- за необхідності створення експериментальної, емпіричної бази;
- використання інформації мережі Internet та інших джерел;
- проведення дослідження і узагальнення його результатів, формування висновків;
- оформлення наукової роботи;
- рецензування роботи, захист одержаних результатів.

Структура доповіді складається з таких головних елементів:

- вступ (обґрунтування актуальності дослідження і постановка його мети та завдання);

- висвітлення стану наукової розробленості проблеми, узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел;

- виклад основного матеріалу, який відображає думки автора щодо найбільш правильного вирішення проблемного питання, та наведення відповідних аргументів на підтримку своєї позиції;

- висновки.

Обсяг наукової доповіді: до 20 сторінок.

Теми наукових доповідей визначаються за погодженням з науковим керівником. На базі доповіді можуть бути підготовлені тези до опублікування.

Вимоги до підготовки наукової доповіді в цілому розповсюджуються й на підготовку наукових статей і тез доповідей з урахуванням вимог наукового видання (орґкомітеру конференції), де відповідна робота планується до опублікування.

Огляд (узагальнення) судової (правозастосовної) практики. Узагальнення правозастосовної практики студентами має на меті засвоєння ними теоретичного матеріалу завдяки дослідженню практики застосування відповідних норм закону, вироблення практичних навичок, засвоєння усталених юридичних конструкцій, вироблення критичного ставлення у ході аналізу правозастосовних актів. Тема узагальнення обирається студентом самостійно із наступним погодженням із викладачем. За загальним правилом доцільно обирати тему, яка стосується практики застосування вузького питання. Узагальнення судової практики повинно містити вступ, змістовну частину та висновки. У вступі студент повинен розкрити актуальність обраної теми, висвітлити причини, у зв'язку із якими обрано відповідну тему. Змістовна частина складається із аналізу правозастосовних актів у кількості не менше 20. У випадках, коли обсяг правозастосовних актів досить великий виправдано наводити лише його фрагменти, що мають відношення безпосередньо до теми самостійної роботи з наведенням реквізитів, за допомогою яких можливо ідентифікувати відповідний акт. Крім того, якщо здійснюється узагальнення судових рішень із використанням електронного ресурсу ЕДРСРУ, потрібно вказувати місце розташування (адресу) судового акту відповідно до вимог, які ставляться до оформлення електронних джерел літератури. Висновок має містити узагальнення, які здійснюються студентом і свідчать про критичне осмислення ним змісту проаналізованих правозастосовних актів. Студент має вказати на одноманітність у практиці застосування певної норми, наявність

розбіжностей у тлумаченні норми, недоліки та похибки правозастосовних органів, наявність прогалин тощо.

Реферат. Реферат повинен бути самостійним висвітленням запропонованої теми, давати уявлення про відповідні проблемні питання та свідчити про отримані знання автора в цій сфері. Тему реферату студенту необхідно узгодити із викладачем. Після обрання теми реферату, слід відшукати необхідні джерела. Далі, залежно від наявного матеріалу, необхідно скласти план реферату, згідно з яким буде викладено зміст розглянутої проблеми. Реферат потребує належного оформлення згідно з існуючими стандартами. Реферат має містити вступ із обґрунтуванням актуальності теми для її поглибленого вивчення. Далі викладається основний текст реферату, після якого формулюються відповідні висновки. У кінці роботи слід навести список використаної літератури (не менш 5 джерел). У тексті реферату повинно бути чітко визначена думка автора, його ставлення до розглянутого питання, пропозиції щодо розв'язання означеної проблеми. Під час підготовки реферату необхідно показати вміння працювати з літературою, аналізувати норми чинного законодавства, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Орієнтовний обсяг реферату – до 10 сторінок.

Анотація прочитаної додаткової літератури та додаткових джерел. Самостійна робота у формі анотування передбачає аналіз декількох (не менше 3) джерел. Предметом анотування можуть бути статті (монографія, навчальний посібник, підручник тощо), нормативні акти, узагальнюючі документи вищих судових органів України, рішення Європейського суду з прав людини тощо. Зміст анотації передбачає наведення бібліографічного опису анотованого джерела та стислої характеристики його змісту (можливе виділення головної ідеї або виділення ключових положень). Якщо предметом анотування є нормативно-правовий акт слід виділити нові порівняно з попереднім законодавством положення.

Структура анотації визначається самим студентом, а за необхідності – за рекомендацією викладача. Обсяг анотації одного джерела – до 3-х сторінок. Орієнтовний обсяг анотації – 12-15 сторінок.

Предметом анотування можуть бути такі джерела: нове законодавство, Рішення Європейського суду з прав людини, Рішення Конституційного Суду України, монографічна література та наукові статті тощо.

Вибір конкретних джерел для анотування здійснюється за узгодженням із викладачем.

Анотація має містити не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію студента з приводу анотованої інформації.

Анотація має містити вступ, у якому студент вказує на причини обрання ним відповідної теми (робіт конкретних авторів), обґрунтовує актуальність відповідної теми, окреслює мету самостійної роботи. Крім того, анотація має містити висновки, у яких студент має висловити своє ставлення до прочитаного, роз'яснити свою позицію. На завершення анотування необхідно сформулювати узагальнений висновок за структурою:

- що мені стало відомо з цих джерел;
- які суперечності, полярні позиції щодо окремих питань я помітив;
- моя власна позиція з питань, які розглядаються у статтях (інших джерелах);
- практична та наукова значимість висвітлюваних питань;
- мої пропозиції щодо розв'язання існуючих проблем тощо.

**Перелік рекомендованих напрямів дослідження
для самостійної роботи за навчальною дисципліною «ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ,
ЗАВДАНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ»**

1. Поняття та види шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
2. Матеріальна шкода. Моральна шкода.
3. Форми відшкодування (компенсації) шкоди в кримінальному процесі. Міжнародні стандарти відшкодування шкоди у кримінальному провадженні.
4. Кримінально-процесуальні аспекти відновного правосуддя. Медіація та кримінальне провадження.
5. Поняття особи, якій кримінальним правопорушенням завдано шкоди.
6. Перелік осіб, які мають право на відшкодування завданої шкоди за діючим законодавством України: потерпілий, цивільний позивач, виправданий.
7. Потерпілий та особливості набуття цього статусу у кримінальному провадженні.
8. Можливість родичів набувати статус потерпілого у зв'язку із завданням їм моральної шкоди. Відмінність у правах потерпілої фізичної та юридичної осіб.
9. Юридична особа, як потерпіла особа у кримінальному процесі.
10. Реалізація права відмови від статусу потерпілого та юридичні наслідки такої відмови.
11. Цивільний позивач та його місце у кримінальному процесі.
12. Виправданий (реабілітований) та його місце у кримінальному процесі.
13. Виникнення з'єднаного процесу як засобу захисту порушених злочином прав потерпілого.
14. Поняття і значення цивільного|громадянського| позову у кримінальному провадженні.
15. Юридична природа цивільного|громадянського| позову.
16. Предмет і підстави цивільного|громадянського| позову.
17. Суб'єкти провадження за цивільним|громадянському| позовом.
18. Цивільний позов прокурора у кримінальному провадженні.
19. Роль адвоката у провадженні за цивільним позовом.
20. Передумови цивільного позову.
21. Пред'явлення цивільного позову.
22. Доказування підстав та розміру цивільного позову.
23. Забезпечення цивільного позову.
24. Розгляд і вирішення цивільного позову.
25. Відшкодування коштів, витрачених установою охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілих від кримінальних правопорушень.
26. Загальна характеристика угод у кримінальному провадженні.
27. Порядок відшкодування шкоди за угодою про примирення між потерпілим та підозрюваним.
28. Роль потерпілого при укладенні угоди про визнання винуватості.
29. Інші форми відшкодування (компенсації) шкоди потерпілим у кримінальному провадженні.
30. Реституція у кримінальному провадженні.
31. Добровільне відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
32. Кримінально-процесуальне забезпечення спеціальної конфіскації. Відшкодування потерпілому завданої кримінальним правопорушенням шкоди державою (за рахунок Державного бюджету України).
33. Матеріальна шкода як елемент об'єктивної сторони окремих кримінальних правопорушень.
34. Доведення причинно-наслідкового зв'язку між фактом вчинення кримінального правопорушення та заподіянням шкоди.

35. Способи встановлення розміру матеріальної шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням.
36. Види матеріальної шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням (пряма (безпосередня) шкода; неодержані внаслідок правопорушення, доходи; оцінені у грошовому виразі, витрати на лікування, протезування, відновлення здоров'я потерпілого, а в разі його смерті – витрати на поховання й виплати сім'ї потерпілого) та особливості їх відшкодування.
37. Спірні питання розгляду регресних вимог.
38. Відшкодування матеріальної шкоди державою за рахунок коштів з державного бюджету.
39. Характер і розмір моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
40. Предмет доказування при встановленні моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
41. Способи доведення розміру моральної шкоди.
42. Спірні питання застосування судово-психологічних експертиз для доведення розміру моральної шкоди.
43. Законодавчі тенденції та міжнародні стандарти в питанні відшкодування моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
44. Тимчасове вилучення майна підозрюваного під час вчинення окремих слідчих (розшукових) дій.
45. Арешт майна як один із заходів забезпечення кримінального провадження у вітчизняному кримінальному процесі: поняття, правова природа, завдання, функціональне призначення, мета, особливості та місце в системі інших заходів забезпечення кримінального провадження.
46. Сукупність підстав для накладення арешту на майно.
47. Види майна, на яке може бути накладено арешт та особливості арешту окремих видів майна.
48. Обмеження щодо накладення арешту на майно.
49. Суб'єкти ініціювання накладення арешту на майно.
50. Порядок прийняття судового рішення про накладення арешту на майно.
51. Порядок оскарження судового рішення про накладення арешту на майно.
52. Нормативна регламентація питань виконання рішень суду в частині відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.
53. Форми відшкодування завданих збитків: вчинення певних дій, передача потерпілому речей, визначених родовими ознаками, виконання робіт з відновлення пошкодженого майна, грошова компенсація тощо.
54. Процедура виконавчого провадження: початок, часові межі, завершення.